

POSTANOWIENIE

Dnia 22 stycznia 2013 r.

Sąd Okręgowy w Elblągu I Wydział Cywilny

w składzie :

Przewodnicząca SSO Teresa Zawistowska

Sędziowie SO Dorota Twardowska (spr.)

SO Krzysztof Nowaczyński

po rozpoznaniu w dniu 22 stycznia 2013 r. w Elblągu

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z wniosku dłużników W. D., C. D. i B. D. (1) o obniżenie wysokości opłaty stosunkowej

w postępowaniu egzekucyjnym prowadzonym przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Iławie – P. S.

z wniosku wierzyciela (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w W.

przeciwko dłużnikom W. D., C. D. i B. D. (1)

o egzekucję świadczenia pieniężnego (sygn. Km 845/11)

na skutek zażalenia Komornika

na postanowienie Sądu Rejonowego w Iławie

z dnia 24 września 2012 r. sygn. akt I Co 1030/12

postanawia :

1. zmienić zaskarżone postanowienie i obniżyć opłatę stosunkową do kwoty 4.587 zł 34 gr (cztery tysiące pięćset osiemdziesiąt siedem złotych trzydzieści cztery złote) oraz oddalić wniosek w pozostałej części;
2. oddalić zażalenie w pozostałym zakresie.

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem Sąd Rejonowy w Iławie uwzględnił wniosek dłużników i obniżył opłatę stosunkową w kwocie 11.468,36 zł ustaloną postanowieniem Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Iławie w postępowaniu egzekucyjnym sygn. akt KM 845/11 do kwoty 2.293,67zł, zaś w pozostałej części wniosek oddalił. W uzasadnieniu ustalono, że w dniu 21.03.2011 r. do Komornika przy Sądzie Rejonowym w Iławie wpłynął wniosek o wszczęcie postępowania egzekucyjnego przeciwko dłużnikowi W. D.. W związku z tym Komornik pismem z dnia 12.05.2011 r. zawiadomił dłużnika o wszczęciu egzekucji z nieruchomości oraz wezwał go od zapłaty długu w terminie 14 dni pod rygorem przystąpienia do opisu i oszacowania. Komornik wystąpił też z wnioskiem o dokonanie wpisu o wszczęciu egzekucji w księdze wieczystej (...). Postanowieniem z dnia 30.05.2012 r. Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w Iławie P. S. umorzył rzeczony postępowanie egzekucyjne (pkt I) na wniosek wierzyciela, ustalił koszty niezbędne do celowego przeprowadzenia egzekucji w sprawie w łącznej wysokości 11 656,16 zł, w tym kwotę 120 zł z racji portorii,

kwotę 67,80 zł z racji doręczeń korespondencji i kwotę 11 468,36 zł z racji opłaty stosunkowej i całości obciążył nimi dłużnika (pkt II). Umorzył również postępowanie egzekucyjne do nieruchomości (...) i (...). Dłużnicy W. D. oraz C. D. i B. D. (1) złożyli wniosek o zmianę przedmiotowego postanowienia w części dotyczącej pkt 2 poprzez obniżenie opłaty stosunkowej w kwocie 11.486,01 zł składającej się na koszty postępowania egzekucyjnego w nim ustalone do wysokości 1/10 przeciętnego wynagrodzenia lub jego uchylenie w części dotyczącej pkt 2. Komornik w uzasadnieniu stanowiska, jakie zajął w odpowiedzi na wniosek, wniósł o jego oddalenie.

Sąd Rejonowy wskazał, że zgodnie z art.49 ust.2 zdanie pierwsze ustawy z dnia 29.08.1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji (Dz. U. 06 Nr 167, poz.1191 ze zm.) w sprawach o egzekucję świadczeń pieniężnych w przypadku umorzenia postępowania egzekucyjnego na wniosek wierzyciela oraz na podstawie art.823 k.p.c. komornik pobiera od dłużnika opłatę stosunkową w wysokości 5 % wartości roszczenia pozostałego do wyegzekwowania, jednak nie niższej niż 1/10 i nie wyższej niż dziesięciokrotna wysokość przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego. Wedle zaś art.49 ust.7 cyt. ustawy w brzmieniu od dnia 17.06.2010 r. dłużnik może złożyć wniosek o obniżenie wysokości opłat, o których mowa w ust. 1 i 2. W przypadku o którym mowa w ust.4 wniosek może złożyć wierzyciel. Wedle zaś treści art.49 ust. 10 cyt. ustawy po rozpoznaniu wniosku, o którym mowa w ust. 7, sąd może, uwzględniając w szczególności nakład pracy komornika lub sytuację majątkową wnioskodawcy oraz wysokość jego dochodów, obniżyć wysokość opłat, o których mowa w ust. 1 i 2. Podkreślono, że w niniejszej sprawie opłata egzekucyjna mieści się zatem w ramach wytyczonych treścią art. 49 ust.2 ustawy z dnia 29.08.1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji. Sąd Rejonowy przywołał tezy zawarte w uzasadnieniach wyroków Trybunału Konstytucyjnego z dnia 17 maja 2005 r., sygn. P 6/04 oraz z dnia 8 maja 2006 r. , sygn. akt 18/05. Wskazał, że realizując zalecenia wynikające z powyższych wyroków, ustawodawca ustawą nowelizującą z 2007 r. zmienił art. 49 ust. 2 ustawy o komornikach. Zgodnie z uzasadnieniem projektu ustawy wprowadzającej ten mechanizm, ma on wiązać wysokość pobieranej przez komornika opłaty z rzeczywistym nakładem jego pracy w danym postępowaniu egzekucyjnym. Powinien również kształtować odpowiednio zachowania wierzyciela i dłużnika, sprzyjające lepszej efektywności egzekucji oraz obniżeniu jej kosztów.

Zaznaczono, że zaprezentowane stanowisko podtrzymał Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 26.06.2012 r. P 13/11 stwierdzając niekonstytucyjność art. 49 ust. 2 zdanie pierwsze ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji (Dz. U. z 2011 r. Nr 231, póź. 1376) przez to, że w każdym wypadku umorzenia na podstawie art. 823 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, póź. 296, ze zm.) zawieszono wcześniej postępowania egzekucyjnego przewiduje pobieranie od dłużnika opłaty stosunkowej w wysokości nie niższej niż 1/10 wysokości przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego. W uzasadnieniu wyroku Trybunał Konstytucyjny podniósł, iż w świetle cyt. ustawy opłata egzekucyjna (stosunkowa) jest bowiem co do zasady ściśle związana z efektami działań komornika. Sąd Rejonowy podkreślił, że kompetencja w zakresie miarkowania opłaty egzekucyjnej nie jest zasadą, która umożliwia ograniczenie wysokości opłaty egzekucyjnej w każdej sprawie. Znajduje natomiast zastosowanie w sytuacjach wyjątkowych, szczególnie uzasadnionych. Jest to więc mechanizm przeciwdziałania nadużyciom prawa, polegającym na ustalaniu przez komornika wygórowanej opłaty, która w rażący sposób odbiega od zasad określonych w art. 49 ust. 1 lub ust. 2 ustawy o komornikach. Dotyczy to w szczególności wysokości opłaty egzekucyjnej w postępowaniu, które nie wymagało od komornika znacznego nakładu pracy ani nie było czasochłonne. Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy, w ocenie Sądu Rejonowego, nie sposób uznać, iż naliczona przez Komornika stosownie do treści art. 49 ust. 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji opłata stosunkowa (stanowiąca 5 % egzekwowanej kwoty) w wysokości 11 468,36 zł, jest adekwatna do nakładu kosztów, czasu i wysiłku ze strony komornika.

Zdaniem Sądu Rejonowego za obniżeniem opłaty w tej sprawie przemawia faktycznie niewielki nakład pracy Komornika, na co trafnie zwracają uwagę wnioskodawcy. Ograniczyła się ona bowiem do wszczęcia egzekucji z nieruchomości, zaś pomiędzy zawiadomieniem (z dnia 12.05.2011 r.) o wszczęciu egzekucji a wydaniem postanowienia o umorzeniu postępowania nie były wykonywane żadne czynności (przynajmniej brak potwierdzenia wykonywania czynności egzekucyjnych w aktach Km 845/11 w tym okresie). Zatem naliczona stosunkowa opłata wysokości 11.468,36 zł jawi się, w ocenie Sądu Rejonowego, jako jaskrawo nieadekwatna do nakładu pracy i rażąco wysoka, tym bardziej gdy się uwzględni, iż jest ona jedną z kilku opłat naliczonych przez Komornika w związku z

umorzeniem innych postępowań egzekucyjnych prowadzonych przeciwko dłużnikowi. W ocenie Sądu Rejonowego opłata stosunkowa w wysokości 1 % egzekwowanej kwoty, tj. 2.293,67 zł jest adekwatna do nakładu kosztów, czasu i wysiłku ze strony komornika w tym postępowaniu egzekucyjnym, jest jednocześnie wyższa niż 1/10 i nie wyższa niż dziesięciokrotna wysokość przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego. Jednocześnie zdaniem Sądu Rejonowego, nie zasługiwało na uwzględnienie stanowisko wnioskodawców o obniżeniu opłaty do wysokości 1/10 przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego. Pobieranie opłaty egzekucyjnej w przypadku umorzenia postępowania egzekucyjnego jest sprzeczne z zasadniczą koncepcją ustawy o komornikach sądowych i egzekucji, która wymaga uwzględnienia realnego, a nie czysto formalnie rozumianego nakładu kosztów, czasu i wysiłku ze strony komornika jako kryterium przyznania mu wynagrodzenia (wyrok SN z dnia 16.01.2009 r. V CSK 254/08).

Zażalenie na powyższe postanowienie złożył Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w Iławie – P. S.. Orzeczeniu temu zarzucił: niewłaściwe zastosowanie art. 49 ust. 10 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997r. o komornikach sądowych i egzekucji, wnosząc o jego uchylenie lub zmianę. Motywując swe stanowisko skarżący wskazał, że Sąd Rejonowy dokonał niewłaściwej wykładni i błędnego zastosowania art. 49 ust. 10 ustawy o komornikach sądowych i egzekucji, poprzez uwzględnienie przy rozpoznawaniu wniosku dłużników wyłącznie jednej okoliczności - czynności faktycznie wykonanych w tej sprawie egzekucyjnej. Tymczasem, w ocenie skarżącego, "nakład pracy komornika" to także działanie w ramach organizacyjnych stworzonych przez ustawę. Obejmuje on niezbędne koszty działania komornika przy pomocy kancelarii i zatrudnionych w niej pracowników – tu przedstawiając poniesione na modernizację kancelarii wydatki. Podkreślono także, że opłaty egzekucyjne są również przeznaczane na koszty w sprawach bezskutecznych. Zdaniem skarżącego działania dłużnika W. D., które doprowadziły do umorzenia postępowania na wniosek wierzyciela były skutkiem czynności komornika, tzn. zajęcia i oszacowania nieruchomości. Nie można w tym przypadku mówić o dobrowolności spełnienia świadczenia przez dłużnika, gdyż zaspokojenie wierzyciela było spowodowane obawą dłużnika przed dalszymi czynnościami egzekucyjnymi do nieruchomości, w szczególności licytacją. Nie jest też przejawem "dobrowolności" porozumienie się dłużnika bezpośrednio z wierzycielem, gdyż takie zachowanie miało na celu przede wszystkim uniknięcie podstawowej, 15 % opłaty stosunkowej. Skarżący wskazał, że to dłużnik spowodował konieczność wszczęcia i prowadzenia egzekucji, gdyż nie spełnił obowiązku wynikającego z tytułu wykonawczego, a zatem powinien być liczony z negatywnymi konsekwencjami swojego zachowania w postaci opłaty egzekucyjnej, a zatem traktowanie opłaty jako kary finansowej jest nieporozumieniem. Obniżenie przez Sąd prawie o 80 % opłaty stosunkowej ustalonej postanowieniem komornika, obniżonej już przez ustawodawcę do 5 % stanowi - zdaniem skarżącego - nieuzasadnione premiowanie dłużnika i to kosztem komornika.

W odpowiedzi na zażalenie dłużnicy – W. D., C. D. i B. D. (1) wnieśli o oddalenie zażalenia. W uzasadnieniu wskazali, że dłużnicy B. D. (2) i C. D. nie mieli wpływu na powstanie długów, gdyż odziedziczyli je po tragicznie zmarłej matce (przyczyną samobójczej śmierci było m.in. rosnące zadłużenie). Podkreślono, że już w 2010 roku możliwa była sprzedaż nieruchomości i spłacenie wierzycieli, jednakże Sąd Rejonowy Wydział Rodzinny i Nieletnich nie przychylił się do wniosku o wyrażenie zgody na dokonanie czynności przekraczającej zwykły zarząd majątkiem dziecka – B. D. (2). Dopiero po uzyskaniu przez niego pełnoletniości w 2011 roku możliwym stało się podjęcie negocjacji z wierzycielami. Wtedy to właśnie została wszczęta egzekucja w niniejszej sprawie.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Zażalenie podlegało uwzględnieniu w części.

Zgodzić należy się ze skarżącym, że przyjętym przez Sąd Rejonowy kryterium obniżenia należnej Komornikowi opłaty stosunkowej był ustalony nakład pracy komornika oceniany w aspekcie toku i czynności wykonanych w niniejszym postępowaniu egzekucyjnym. Co do drugiego z wymienionych w przepisie art. 49 ust. 10 ustawy o komornikach sądowych i egzekucji kryteriów, tj. sytuacji majątkowej wnioskodawców – dłużników, należy bowiem stwierdzić, że została ona we wniosku przedstawiona ogólnikowo i bez przytoczenia danych pozwalających na rzeczywiste określenie, czy także w tym zakresie zachodzą szczególnie wyjątkowe okoliczności uzasadniające obniżenia opłaty. Pewne rozwinięcie tych okoliczności – ale nadal z pominięciem danych dotyczących wysokości faktycznie uzyskiwanych dochodów i posiadanego majątku oraz jego wartości – dłużnicy przedstawiali w odpowiedzi na zażalenie, wskazując na

trudną sytuację życiową, w której znaleźli się C. D. i B. D. (1). Jednakże okoliczności te nie mogą stanowić dodatkowej argumentacji uzasadniającej słuszność rozstrzygnięcia Sądu pierwszej instancji, gdyż dłużnicy pomijają fakt – co umknęło także uwadze Sądu Rejonowego – że ustaloną przez Komornika opłatą stosunkową – jak wynika z zapisów postanowienia z dnia 30 maja 2012 r. – ostatecznie obciążony został jedynie dłużnik W. D. i jedynie co do jego osoby Komornik postanowił o ściąganiu należności. Zatem okoliczności szczególnej sytuacji dłużników C. D. i B. D. (1) pozostawały bez znaczenia dla oceny zasadności wniosku o obniżenie opłaty stosunkowej, zaś – jak wskazano – dłużnik W. D. nie sprecyzował okoliczności dotyczących jego sytuacji majątkowej w sposób pozwalający na przyjęcie, iż także z tego względu zachodzą szczególne okoliczności uzasadniające obniżenie opłaty.

W przepisie art. 49 ust. 10 powoływanej ustawy, zgodnie z którym sąd może po rozpoznaniu wniosku dłużnika obniżyć wysokość opłaty, uwzględniając w szczególności nakład pracy komornika lub sytuację majątkową wnioskodawcy oraz wysokość jego dochodów, ustawodawca nie określił precyzyjnie kryteriów, jakimi powinien kierować się sąd przy rozpoznawaniu takiego wniosku. Wobec tego sprawa została pozostawiona uznaniu sądu, przy uwzględnieniu okoliczności konkretnego przypadku. Przy czym sąd uprawniony jest jedynie do obniżania (miarkowania) opłaty, a nie do jej całkowitego zniesienia i pozbawienia komornika wynagrodzenia za wykonaną pracę. Rację przy tym ma skarżący, że rozpoznając taki wniosek sąd musi również zważyć, że obniżenie opłaty mogłoby doprowadzić do nieuzasadnionego pozbawienia komornika dochodów umożliwiających prowadzenie egzekucji także w innych sprawach, skoro ustawodawca oparł finansowanie egzekucji na działalności komorników prowadzonej z ich środków. To finansowanie zaś dotyczy nie tylko wynagrodzenia komornika, czy zakupu materiałów biurowych, ale i obejmuje koszty obsługi całej kancelarii, w tym wynagrodzenie zatrudnianych przez komornika pracowników. Dlatego właśnie omawiana regulacja prawna – art. 49 ust. 7 i 10 ustawy – zawiera rozwiązanie o charakterze wyjątkowym, nadzwyczajnym. Szczególne znaczenie powinna odgrywać ocena indywidualnej sytuacji dłużnika i to właśnie on powinien wyczerpująco przedstawić sądowi tą sytuację, ponieważ leży to w jego interesie (tak trafnie Sąd Najwyższy w uzasadnieniu postanowienia z dnia 8 listopada 2006 r., III CZP 81/06, LEX nr 276394). Takie też stanowisko zajął Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 8 maja 2006 r. (P 18/05, OTK-A 2006, nr 5, poz. 53) stwierdzając, że praktyka stosowania art. 49 ust. 2 ustawy o komornikach... (obecnie art. 49 ust. 7 ustawy) musi również uwzględniać konstytucyjne standardy prawa do sądu, w tym zwłaszcza respektować zasadę równości dłużników, gdyż nieuzasadnione i zbyt ochocze sięganie po ten nadzwyczajny instrument może przyczynić się do osłabienia skuteczności i jakości egzekucji. Ta zasada równości dłużników wymaga więc od wnioskującego o obniżenie opłaty wykazania we wniosku, że jego sytuacja jest zdecydowanie gorsza od tej, w jakiej znajdują się inni dłużnicy. Jednocześnie wytyczne te należy traktować rygorystycznie, zwłaszcza w przypadku opłaty stosunkowej w wysokości obniżonej do 5 %, bowiem można zakładać, że w przypadku umorzenia postępowania na wniosek wierzyciela lub z mocy samego prawa, ale na skutek bezczynności wierzyciela, zazwyczaj ograniczony nakład pracy komornika został już po części uwzględniony w normie art. 49 ust. 2 ustawy.

Z tych przyczyn zasadna jest argumentacja skarżącego, że przy i tak obniżonej do 5 % opłacie, dalsze jej obniżenie nie może pozbawiać Komornika należnego wynagrodzenia. Wskazywany przepis art. 49 ust. 7 i 10 ustawy umożliwia jednak obniżenie należnej komornikowi opłaty ustalonej przez ustawodawcę generalnie na poziomie 5 % poprzez dostosowanie jej w konkretnym szczególnym przypadku do rzeczywistego nakładu pracy komornika w konkretnej sprawie – choć z uwzględnieniem przywołanej wcześniej zasady, że już ustawa zakłada jej obniżenie w relacji do stawki podstawowej 15 % właśnie poprzez ograniczenie nakładu pracy komornika w przypadku umorzenia postępowania egzekucyjnego. W tym aspekcie zasadne są jednak argumenty Sądu pierwszej instancji odwołujące się do niewielkiego rzeczywistego nakładu pracy komornika w przedmiotowym postępowaniu egzekucyjnym, skoro czynności faktycznie ograniczyły się do wszczęcia egzekucji z nieruchomości i zawiadomienia o dokonaniu zajęcia a następnie umorzenia postępowania egzekucyjnego. Należy także podkreślić, że czynności te podejmowane były w postępowaniu, które powielalo czynności dokonane także w kilku innych sprawach prowadzonych przeciwko dłużnikom z tych samych nieruchomości. W ocenie Sądu Okręgowego nie może również umknąć argument dłużników co do sumarycznej wysokości wszystkich opłat pobranych przez komornika w siedmiu (jak wynika z przedstawionych akt i prowadzonych postępowań zażaleniowych) sprawach egzekucyjnych dotyczących tych samych nieruchomości, a zatem pewnego powielania i dublowania tych samych czynności, za które w pobranych w tamtych sprawach opłatach skarżący także

uzyskał wynagrodzenie. Rację ma jednak skarżący, że obniżenie należnej opłaty o 80 % i ustalenie jej jedynie na poziomie 1 % w relacji do zasadniczo przysługujących 5 % jest zbyt radykalne i powoduje nadmierne pozbawienie Komornika należnej opłaty przy uwzględnieniu także, że stanowi ona również koszty funkcjonowania kancelarii.

Z tych przyczyn Sąd Okręgowy uznał zażalenie za zasadne częściowo i ustalił wysokość przysługującej skarżącemu opłaty w kwocie odpowiadającej 2 % wartości świadczenia pozostałego do wyegzekwowania jako adekwatnej do rzeczywistego nakładu pracy Komornika, pozostającej jednocześnie w racjonalnej proporcji do opłat pobranych w pozostałych sprawach prowadzonych przeciwko dłużnikom oraz respektującej zasadę „obniżenia” a nie pozbawienia Komornika wynagrodzenia przewidzianego w art. 49 ust. 2 ustawy. O powyższym Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. oraz powołanych wyżej przepisów.

W pozostałym zakresie zażalenie jako niezasadne oddalono na podstawie art. 385 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.